

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Obdo/18/2025
Identifikačné číslo spisu:	6122404621
Dátum vydania rozhodnutia:	07.08.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Beáta Miničová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:6122404621.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Beaty Miničovej a členiek senátu Mgr. Sone Pekarčíkovej a JUDr. Jaroslavy Fúrovej v spore žalobcu S. R., narodený XX. K. XXXX, trvale bytom mesto C., zastúpeného JUDr. Gergely Pšenák, advokát so sídlom M. R. Štefánika 30, 940 01 Nové Zámky, IČO: 42 369 436, proti žalovanému BABYLON WORLD s.r.o., so sídlom Haanova 46A, 851 04 Bratislava - mestská časť Petržalka, IČO: 36 346 691, zastúpenému WISE3 s.r.o., so sídlom Kalinčiakova 33A, 831 04 Bratislava - mestská časť Nové Mesto, IČO: 36 868 604, o zaplatenie sumy 1.709,11 eura s príslušenstvom, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 8. februára 2024 č. k. 43Cob/1/2024-212, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 8. februára 2024 č. k. 43Cob/1/2024-212 v časti jeho výroku I. a uznesenie Okresného súdu Martin z 24. apríla 2023 č. k. 18Cb/54/2022-170, z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Martin na ďalšie konanie.

II. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 8. februára 2024 č. k. 43Cob/1/2024-212 v časti jeho výroku II. a rozsudok Okresného súdu Martin z 15. marca 2023 č. k. 18Cb/54/2022-156, z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Martin na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin, ako súd prvej inštancie, rozsudkom pre zmeškanie sp. zn. 18Cb/54/2022-156 z 15. marca 2023 (ďalej aj „rozsudok pre zmeškanie“) v prvej výrokovej vete žalobu zamietol. V druhej výrokovej vete priznal žalovanému nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi v rozsahu 100 %. Rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobca sa domáhal voči žalovanému zaplatenia sumy 1.709,11 eura s príslušenstvom z dôvodu nepreplatenia vykonanej prepravy vozidlom žalobcu. Predvolaním, v ktorom bol poučený o následku nedostavenia sa na nariadené pojednávanie, vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie, zo dňa 2. februára 2023 okresný súd predvolal žalobcu na pojednávanie nariadené deň 15. marca 2023. Pretože žalobca sa na pojednávanie dňa 15. marca 2023 nedostavil a neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami a žalovaný navrhol, aby súd rozhodol rozsudkom pre zmeškanie, okresný súd po splnení procesných podmienok vydal rozsudok pre zmeškanie, ktorým žalobu zamietol.

2. Z obsahu spisu vyplýva, že po doručení uvedeného rozsudku pre zmeškanie zástupcovi žalobcu tento v podaní zo dňa 21. apríla 2023, nazvaným „Návrh na zrušenie rozsudku pre zmeškanie sp.zn.: 18Cb/54/2022-156 z 15. marca 2023“, uviedol, že neboli splnené zákonné podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie a navrhol zrušiť napadnutý rozsudok pre zmeškanie a vytýčiť termín pojednávania. V návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie poukázal na bod 2. a 3. odôvodnenia rozsudku pre zmeškanie, v ktorom okresný súd okrem iného konštatoval, že žalobca sa nedostavil na pojednávanie dňa 15. marca 2023 a neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami. Podľa žalobcu sa uvedené nezakladá na pravde, pretože žalobca, resp. jeho právny zástupca, svoju neúčast' na pojednávaní ospravedlnil včas, a to dňa 13. marca 2023 o 11:55:04 hod. formou elektronického podania cez portál www.slovensko.sk, a to vážnymi okolnosťami a žiadal pojednávanie odročiť z dôvodu dočasnej práceneschopnosti, ktorú preukázal dokladom o práceneschopnosti pripojeným k žiadosti. V návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie uviedol aj technické informácie o zaslanej správe, z ktorej vyplýva dátum jej odoslania dňa 13. marca 2023 okresnému súdu. Pretože neboli splnené podmienky pre vydanie rozsudku pre zmeškanie, navrhol ho zrušiť a vytýčiť termín pojednávania.

3. Na základe tohto návrhu okresný súd vydal uznesenie sp. zn. 18Cb/54/2022-170 z 24. apríla 2023, ktorým návrh žalobcu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie č. k. 18Cb/54/2022-156 z 15. marca 2023 zamietol s odkazom na § 278 a § 281 ods. 1 a 2 CSP. V odôvodnení uviedol, že žalobca podal návrh na zrušenie rozsudku pre zmeškanie včas, avšak tento nie je dôvodný. Poukázal na to, že vo veci bolo nariadené pojednávanie na deň 15. marca 2023, na ktoré bol žalobca prostredníctvom jeho právneho zástupcu riadne predvolaný, a to predvolaním z 2. februára 2023, ktoré mu bolo doručené dňa 2. februára 2023 (správne malo byť uvedené 18. februára 2023 podľa doručanky v spise na č. l. 135). Dňa 13. marca 2023 právny zástupca žalobcu doručil súdu podanie označené ako „Ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní/žiadosť o odročenie“ (č. l. 136 až 141 spisu). Pojednávanie vytýčené na deň 15. marca 2023 žiadal odročiť na iný termín, žiadal ospravedlniť neúčast' svojho klienta ako aj svoju z dôvodu práceneschopnosti právneho zástupcu žalobcu od 8. marca 2023, pričom podľa vyjadrenia ošetrojúceho lekára ani dňa 15. marca 2023 nebude možné, aby sa zúčastnil pojednávania a klient nesúhlasí, aby sa pojednávanie vykonalo v jeho neprítomnosti. Okresný súd poukázal na to, že v zmysle § 183 ods. 4 CSP mailom dňa 14. marca 2023 oznámil právnemu zástupcovi žalobcu, že pojednávanie neodročil, keďže nemal preukázané naplnenie zákonných predpokladov pre odročenie pojednávania v zmysle § 183 ods. 1 a 2 CSP.

4. V odôvodnení uznesenia okresný súd poukázal aj na to, že právny zástupca žalobcu podaním zo 14. marca 2023 v spise na č. l. 144 až 149 uviedol, že podľa jeho názoru sú naplnené zákonné predpoklady v zmysle § 183 ods. 1 a 2 CSP a mal za to, že zdravotný stav právneho zástupcu, ktorý neumožňuje účasť na pojednávaní a zároveň skutočnosť, že žalobca trvá na jeho osobnej účasti, zakladá predpoklady na odročenie pojednávania. Apeloval na okresný súd, aby pojednávanie odročil a ospravedlnil neúčast' žalobcu a jeho právneho zástupcu s tým, že v prípade, ak by súd jeho žiadosti nevyhovel, zotrval v plnom rozsahu na žalobe, ktorá bola podaná dôvodne a navrhol zaviazat' žalovaného na zaplatenie uplatnenej dlžnej sumy, vrátane náhrady trov konania.

5. Okresný súd v uznesení s odkazom na ustanovenie § 183 CSP uviedol, že odročiť pojednávanie je možné len z dôležitých dôvodov, avšak žiadosť žalobcu o odročenie pojednávania takéto dôvody neobsahovala. Z tejto žiadosti síce vyplynulo, že právny zástupca žalobcu sa nemôže pojednávania zúčastniť pre dočasnú práceneschopnosť, avšak neboli preukázané také dôvody, pre ktoré by nebolo možné spravodlivo žiadať, aby sa zvolený právny zástupca nechal zastúpiť iným advokátom. Tvrdenie, že žalobca nesúhlasí, aby sa pojednávanie uskutočnilo v neprítomnosti jeho právneho zástupcu, resp. že trvá na osobnej účasti zvoleného právneho zástupcu na pojednávaní, nebola v zmysle § 183 ods. 2 CSP nijakým spôsobom preukázaná. Okresný súd preto dôvody odročenia pojednávania uvádzané právnym zástupcom žalobcu neakceptoval a dospel k záveru, že žalobca neospravedlnil svoju neprítomnosť na pojednávaní dňa 15. marca 2023 včas a vážnymi okolnosťami, pričom boli splnené aj ďalšie predpoklady pre rozhodnutie veci rozsudkom pre zmeškanie žalobcu.

6. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Banskej Bystrici napadnutým uznesením z 8. februára 2024 č. k. 43Cob/1/2024-212 výrokom I. uznesenie Okresného súdu Martin sp. zn. 18Cb/54/2022-170 z 24. apríla 2023 potvrdil. Výrokom II. odvolanie žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Martin sp. zn. 18Cb/54/2022-156 z 15. marca 2023 odmietol. Výrokom III. žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobcovi v rozsahu 100 %.

7. Odvolací súd uviedol, že na vydanie rozsudku pre zmeškanie v neprospech žalobcu v štádiu nariadeného pojednávania musia byť splnené procesné predpoklady podľa § 278 písm. a) a b) CSP. Musí sa jednať o druh nároku na plnenie podľa § 137 písm. a) CSP, ďalším predpokladom je nedostavenie sa žalobcu na pojednávanie, hoci bol naň riadne a včas predvolaný a poučenie žalobcu v predvolaní o následku nedostavenia sa, vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie. Ďalšími predpokladmi vydania rozsudku pre zmeškanie v neprospech žalobcu je neospravedlnenie neprítomnosti žalobcu včas a vážnymi okolnosťami a podanie návrhu prítomného žalovaného na pojednávaní na vydanie rozsudku pre zmeškanie. Vo vzťahu k splneniu procesnej podmienky absencie ospravedlnenia sa včas a vážnymi okolnosťami, je táto podmienka podľa odvolacieho súdu splnená nie len vtedy, keď zo strany žalobcu nedôjde k žiadnemu ospravedlneniu neúčasti na pojednávaní, avšak aj v prípade, pokiaľ sa žalobca ospravedlní na pojednávaní a žiada o jeho odročenie, avšak súd neposúdi tvrdené dôvody neúčasti za vážne okolnosti brániace účasti na pojednávaní.

8. V predmetnej veci sa jednalo podľa odvolacieho súdu práve o takýto prípad. Právny zástupca žalobcu prevzal predvolanie na termín pojednávania dňa 18. februára 2023. Dňa 13. marca 2023 doručil súdu ospravedlnenie sa za neúčast' na pojednávaní so žiadosťou o odročenie pojednávania, ku ktorej pripojil aj doklad o jeho práceneschopnosti trvajúcej od 8. marca 2023, pričom práceneschopnosť podľa vyjadrenia ošetrojúceho lekára, mu neumožňuje zúčastniť sa pojednávania ani dňa 15. marca 2023. Žiadosť o odročenie pojednávania odôvodňoval aj nesúhlasom žalobcu, aby sa pojednávanie vykonalo v jeho neprítomnosti. Okresný súd v súlade s § 183 ods. 4 CSP oznámil právnomu zástupcovi žalobcu, že jeho žiadosť o odročenie pojednávania neakceptuje z dôvodu nepreukázania zákonných predpokladov na odročenie pojednávania podľa § 183 ods. 1 a 2 CSP. Právny zástupca žalobcu v podaní doručenom súdu 14. marca 2023 zopakoval tvrdenia o jeho práceneschopnosti a nesúhlase žalobcu s pojednávaním v jeho neprítomnosti, čím podľa zástupcu žalobcu boli splnené predpoklady na odročenie pojednávania.

9. Okresný súd vydal rozsudok pre zmeškanie, v ktorom uviedol, že žalobca neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami a vzhľadom na splnenie ďalších podmienok, mal preukázané predpoklady vydania rozsudku pre zmeškanie. S takýmto zhodnotením okresného súdu sa odvolací súd stotožnil. Okresný súd v uznesení o zamietnutí návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie zdôraznil, že právny zástupca žalobcu neuviedol v žiadosti dôležitý dôvod odročenia pojednávania, pretože neboli preukázané dôvody, pre ktoré by nebolo možné od neho spravodlivo žiadať, aby sa nechal zastúpiť iným advokátom. Nebolo preukázané nijakým spôsobom ani tvrdenie žalobcu o tom, že žalobca trvá na osobnej účasti právneho zástupcu žalobcu. Okresný súd zhodnotil tvrdenia a dôvody právneho zástupcu žalobcu na odročenie pojednávania správne, keď im nevyhoveli.

10. S odkazom na § 183 ods. 1 CSP, odvolací súd dodal, že na odročenie pojednávania právna úprava vyžaduje splnenie dvoch predpokladov, a to existenciu dôležitého dôvodu a nemožnosť spravodlivo žiadať zastúpenie strany a advokáta. Obidva tieto predpoklady musia byť splnené kumulatívne. Vo vzťahu k právnomu zástupcovi strany sporu, v tomto prípade žalobcu, ustanovenie § 183 ods. 2 CSP ďalej spresňuje a sprísňuje podmienky, za ktorých nemožno od právneho zástupcu strany žiadať, aby sa dal zastúpiť iným advokátom. Z ustanovenia § 183 ods. 2 CSP vyplýva, že v zásade od advokáta je možné vždy spravodlivo žiadať, aby sa nechal zastúpiť iným advokátom. Výnimku, kedy od advokáta nemožno spravodlivo žiadať, aby sa nechal zastúpiť, predstavuje len dôvod, ktorý nastal krátko pred pojednávaním a ak strana sporu, ktorú advokát zastupuje, odôvodnene trvá na osobnom zastúpení.

11. Podľa krajského súdu, dospel okresný súd správne k záveru, že ani jednu z týchto dvoch výnimiek právny zástupca žalobcu nepreukázal, v dôsledku čoho následne návrh žalobcu na zrušenie rozsudku pre

zmeškanie zamietol. A to vzhľadom k tomu, že žalobca v ňom podľa odvolacieho súdu neuviedol ospravedlniteľné dôvody, ktoré mu bránili zúčastniť sa pojednávania dňa 15. marca 2023, na ktorom bol vyhlásený rozsudok pre zmeškanie. Krajský súd v Banskej Bystrici preto potvrdil uznesenie o zamietnutí návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie ako vecne správne.

12. Odvolací súd ďalej uviedol, že posúdil podanie žalobcu nazvané „Návrh na zrušenie rozsudku pre zmeškanie“ podľa jeho obsahu, nielen ako návrh v zmysle § 281 CSP na zrušenie rozsudku pre zmeškanie z dôvodu existencie ospravedlniteľného dôvodu, ktorý bránil právnomu zástupcovi žalobcu zúčastniť sa pojednávania dňa 15. marca 2023, ale podľa obsahu ho posúdil aj ako odvolanie proti vydanému rozsudku pre zmeškanie, keďže žalobca viackrát v tomto podaní uvádzal nesplnenie predpokladov na vydanie rozsudku pre zmeškanie. Dodal, že jediným prípustným odvolacím dôvodom proti rozsudku pre zmeškanie je nesplnenie podmienok na jeho vydanie podľa § 356 písm. b) CSP.

13. Vzhľadom na komplexné posúdenie tohto podania, ako aj na poskytnutie náležitej súdnej ochrany, odvolací toto podanie posúdil podľa jeho obsahu aj ako odvolanie proti rozsudku pre zmeškanie. Podľa odvolacieho súdu tvrdenie žalobcu o existencii ospravedlniteľného dôvodu jeho neúčasti na pojednávaní 15. marca 2023 žalobca nepreukázal a ním uvádzané skutočnosti a dôvody nie sú vážnymi dôvodmi na odročenie pojednávania a v tejto časti odvolací súd v celom rozsahu odkázal na predchádzajúce odôvodnenie, na základe ktorého žalobca a jeho právny zástupca nesplnili predpoklady odročenia pojednávania podľa § 181 ods. 1 a 2 CSP. Pokiaľ preto okresný súd oznámil žalobcovi svoj záver o nesplnení dôvodov odročenia pojednávania a zároveň tieto okolnosti v napadnutom rozsudku pre zmeškanie vyhodnotil tak, že nemal preukázané ospravedlnenie neúčasti včas a vážnymi dôvodmi, jeho záver je podľa odvolacieho súdu správny. Právnomu zástupcovi žalobcu nič nebránilo ustanoviť z dôvodu svojej práceneschopnosti zastupujúceho advokáta, keďže mal na to dostatok času (od 8. marca 2023 do 15. marca 2023), pričom nepreukázal ani tvrdenie o požiadavke žalobcu, aby bol jeho právny zástupca osobne na pojednávaní a nepreukázal ani dôvodnosť takejto prípadnej požiadavky. Pokiaľ okresný súd konštatoval v rozsudku pre zmeškanie splnenie procesnej podmienky, a to absenciu včasného ospravedlnenia a vážnymi okolnosťami, jeho záver je správny a zodpovedá obsahu spisu. K rovnakému záveru podľa krajského súdu dospel v obdobnej veci aj Najvyšší súd SR v rozhodnutí zo 16. augusta 2023 sp. zn. 1Obdo/1/2023. Odvolací súd preto odvolanie žalobcu voči rozsudku pre zmeškanie odmietol.

14. Pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov odvolacieho konania sa odvolací súd riadil ustanovením § 396 s použitím § 255 ods. 1 CSP. Pretože žalovaný bol v odvolacom konaní úspešný v celom rozsahu, priznal mu nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobcovi v rozsahu 100 %.

15. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal v zákonom stanovenej lehote dovolanie žalobca (č. l. 233 spisu), prípustnosť ktorého odôvodnil ust. § 420 písm. f) CSP, teda že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Žalobca (v ďalšom texte tiež ako „dovolateľ“) uviedol, že návrh na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, ako aj odvolanie postavil na tom skutkovom základe, že jeho právny zástupca svoju neúčasť ospravedlnil včas a to dňa 13. marca 2023 o 11:55:04 hod. vážnymi okolnosťami a žiadal pojednanie odročiť z dôvodu dočasnej práceneschopnosti. Svoju práceneschopnosť aj preukázal dokladom, ktorý pripojil k žiadosti. Navrhovateľ trval na účasti svojho právneho zástupcu na konaní a z tohto dôvodu mala byť aj jeho neúčasť ospravedlnená. Preto nemožno tvrdiť, že neboli preukázané dôvody pre odročenie pojednávania. Zároveň, vzhľadom ku krátkosti času nebolo možné spravodlivo očakávať, aby právny zástupca zohnal za seba substitúciu. Dovolateľ zdôraznil, že jeho ospravedlnenie, resp. jeho právneho zástupcu bolo zaslané súdu predpísanou formou a bezodkladne po zistení okolností pre ktoré žiadal o odročenie pojednávania. Na uvedenej argumentácii žalobca naďalej zotrváva, a to aj s odkazom na rozhodnutie NS SR sp. zn. 4Obdo/89/2021.

17. Pokiaľ ide o skutočnosť, že sa právny zástupca žalobcu nedal zastúpiť, hoci mal na to podľa

tvrdenia krajského súdu týždeň, dovolateľ považoval za nutné uviesť, že týždeň dopredu nemôže právny zástupca viesť, či bude spôsobilý sa pojednávania zúčastniť alebo nie. Preto považuje oznámenie o nemožnosti zúčastniť sa pojednávania 2 dni pred konaním pojednávania za dostatočne krátky čas na to, aby bol právny zástupca spôsobilý sa nechať zastúpiť a aby bolo možné toto právne zastupovanie relevantne prebrať a plnohodnotne vykonávať.

18. K argumentácii odvolacieho súdu, v zmysle ktorej je žiadosť právneho zástupcu, v ktorej je uvedené, že žalobca trval na osobnej účasti jeho právneho zástupcu nedostatočným dôkazom preukazujúcim uvedenú skutočnosť, dovolateľ uviedol, že pre krátkosť času nie je podľa jeho názoru možné logicky a spravodlivo, vzhľadom k časovým aspektom požadovať, aby on posielal poštovými prostriedkami osobitne oznámenie, že trvá na osobnej účasti svojho právneho zástupcu. Logicky bol utvrdený v tom, že je dostatočné, aby túto informáciu oznámil súdu jeho právny zástupca elektronickými prostriedkami, ktoré sú v zásade okamžite doručené súdu. Preto podľa názoru dovolateľa nemôže ani tento argument obstať.

19. Žalobca preto navrhol, aby dovolací súd napádané rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 8. februára 2024 sp. zn. 43Cob/1/2024 spolu s rozhodnutím Okresného súdu Martin sp. zn. 18Cb/54/2022 z 15. marca 2023 zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Martin na ďalšie konanie.

20. Žalovaný sa k podanému dovolaniu žalobcu nevyjadril.

21. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“), ako súd dovolací [§ 35 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“)], po zistení, že dovolanie podal včas žalobca, v neprospech ktorého bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený podľa § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že tento mimoriadny opravný prostriedok žalobcu je dôvodný.

22. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 ods. 1 CSP.

23. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

24. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

25. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

26. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

27. V danom prípade žalobca vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, pričom dovolanie smeruje uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým tento potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu žalobcu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie. Žalobca podal dovolanie aj proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým tento odmietol odvolanie proti prvoinštančnému rozsudku, ktorým bola žaloba zamietnutá pre zmeškanie žalobcu. Žalobca namietal predovšetkým, že neboli splnené podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie podľa § 278 CSP, keďže jeho právny zástupca ospravedlnil svoju, ako aj žalobcovu neúčast' na pojednávaní včas a vážnymi okolnosťami.

28. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť taký vadný postup súdu, ktorý sa prejavuje v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, vymykajúci sa nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktorý tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietat' alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

29. Dovolací súd skúmal z hľadiska hore uvedeného, či v konaní došlo k takej intenzite zásahu do práva na spravodlivý proces, že bolo znemožnené žalobcovi uskutočniť jemu patriace procesné práva.

30. Preskúmaním obsahu súdneho spisu je zrejmé, že vo veci bolo nariadené pojednávanie na deň 15. marca 2023, na ktoré bol žalobca prostredníctvom jeho právneho zástupcu riadne predvolaný predvolaním z 2. februára 2023, ktoré mu bolo doručené dňa 18. februára 2023 (doručenka na č. l. 135 spisu). Právny zástupca žalobcu doručil súdu dňa 13. marca 2023 podanie označené ako „Ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní/žiadost' o odročenie“ (č. l. 136 až 141 spisu). V tomto podaní právny zástupca žalobcu žiadal pojednávanie vytýčené na deň 15. marca 2023 odročiť na iný termín, ospravedlnil neúčast' svojho klienta, ako aj svoju z dôvodu práceneschopnosti od 8. marca 2023. Právny zástupca žalobcu dodal, že podľa vyjadrenia ošetrojúceho lekára ani dňa 15. marca 2023 nebude možné, aby sa zúčastnil pojednávania s tým, že klient nesúhlasí, aby sa pojednávanie vykonalo v neprítomnosti jeho právneho zástupcu.

31. Následne Okresný súd Martin rozsudkom pre zmeškanie sp. zn. 18Cb/54/2022-156 z 15. marca 2023 žalobu zamietol keďže mal za to, že žalobca sa na pojednávanie dňa 15. marca 2023 nedostavil a neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami s tým, že žalovaný navrhol, aby súd rozhodol rozsudkom pre zmeškanie. Z rovnakých dôvodov Okresný súd Martin uznesením sp. zn. 18Cb/54/2022-170 z 24. apríla 2023 zamietol návrh žalobcu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie.

32. Odvolací súd napadnutým rozhodnutím uznesenie o zamietnutí návrhu žalobcu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie potvrdil a odvolanie proti rozsudku pre zmeškanie odmietol. Krajský súd v Banskej Bystrici považoval obe rozhodnutia súdu prvej inštancie za vecne správne s dôrazom na skutočnosť, že podľa jeho názoru právnomu zástupcovi žalobcu nič nebránilo ustanoviť z dôvodu svojej práceneschopnosti zastupujúceho advokáta, keďže mal na to dostatok času od 8. marca 2023 do 15. marca 2023, pričom nepreukázal ani tvrdenie o požiadavke žalobcu, aby bol jeho právny zástupca osobne na pojednávaní, ako ani dôvodnosť takejto požiadavky. Odvolací súd preto konštatoval, že ak okresný súd v rozsudku pre zmeškanie splnenie procesnej podmienky na nevydanie rozsudku pre zmeškanie žalobcu nevzhliadol, resp. mal za to, že žalobca svoju absenciu na pojednávaní včas a vážnymi okolnosťami neospravedlnil, jeho záver je potom správny a zodpovedá obsahu spisu. Uvedené sa týka aj návrhu žalobcu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, ktoré bolo podľa odvolacieho súdu vyhodnotené súdom prvej inštancie vecne správne.

33. Podľa § 278 CSP na pojednávaní rozhodne súd o žalobe podľa § 137 písm. a) na návrh žalovaného rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobu zamietne, ak

a) sa žalobca nedostavil na pojednávanie vo veci, hoci bol naň riadne a včas predvolaný a v predvolaní na pojednávanie bol žalobca poučený o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie a

b) žalobca neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami.

34. Podľa § 281 ods. 1 CSP, ak žalobca z ospravedlniteľného dôvodu zmeškal pojednávanie vo veci, na ktorom bol vyhlásený rozsudok pre zmeškanie, súd na návrh žalobcu tento rozsudok uznesením zruší a nariadi nové pojednávanie.

35. Rozsudok pre zmeškanie (nazývaný aj kontumačný rozsudok) žalobcu je novým procesným inštitútom zavedeným Civilným sporovým poriadkom a podľa zákonodarcu v zmysle dôvodovej správy je zavedenie takéhoto kontumačného rozsudku odôvodnené tým, že „Dôsledky kontradiktórneho sporového konania vyžadujú procesnú aktivitu oboch sporových strán zásadne rovnako, preto predkladateľ prikrročil ku konštruovaniu sankcie za procesnú pasivitu i na strane pasívneho žalobcu.“

36. Pod pasivitou je potrebné chápať neplnenie si základných povinností sporovej strany, čo v prípade žalovaného znamená nepodanie vyjadrenia k žalobe, či tak v prípade žalobcu, ako aj žalovaného, nedostavenie sa na pojednávanie bez včasného ospravedlnenia svojej neúčasti vážnymi okolnosťami. Na to, aby súd mohol takýmto rozsudkom rozhodnúť v neprospech jednej zo sporových strán však musia byť splnené podmienky.

37. Jednou z podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie žalobcu je skutočnosť, že žalobca neospravedlnil svoju neprítomnosť vážnymi okolnosťami. Zákonodarca pojem „vážne okolnosti“ ďalej nešpecifikuje a právna teória k pojmu „vážne okolnosti“ uvádza, že sú to okolnosti takej intenzity a závažnosti, ktoré znemožňujú účasť na pojednávaní z objektívnych dôvodov (choroba, úraz, úmrtie v rodine) s dôrazom, že „vážnosť okolností“ je vždy na posúdení a voľnej úvahe súdu. (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 1004).

38. K inštitútu rozsudku pre zmeškanie sa opakovane vo svojich rozhodnutiach vyjadruje aj Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). V náleze z 22. júla 2021, sp. zn. III. ÚS 121/2021, ústavný súd uviedol, že prioritou v súdnom konaní musí zostať materiálna, nie formálna ochrana práv strán sporu. Pred formalizmom schématických poučení je potrebné uprednostniť zváženie celého priebehu konania. Podmienky pre vydanie rozsudku pre zmeškanie sú dané len vtedy, keď je takýto rozsudok oprávnenou sankciou za skutočnú pasivitu strany, ktorá úmyselne mieri k zmareniu efektivity súdneho procesu. Preto musia byť tieto podmienky posudzované zdržanlivo s tým, že v hraničných prípadoch musí byť uprednostnené riadne prejednanie sporu. Rozhodovanie na základe hraničného splnenia formálnych podmienok bez snahy o materiálne vedenie konania je často na hrane základného práva strany sporu.

39. Podstatou hodnotenia dovolacích dôvodov bolo týmto posúdenie, či konajúce súdy nižších inštancií postupovali správne, ak vyhodnocovali ospravedlnenie neprítomnosti žalobcu a jeho právneho zástupcu na vytýčenom pojednávaní z hľadiska vážnych okolností a včasnosti predloženého návrhu na odročenie pojednávania nariadeného na deň 15. marca 2023.

40. Aj keď Civilný sporový poriadok pri rozsudku pre zmeškanie neupravuje povinnosť súdu prihliadať a posudzovať doterajší priebeh konania a aktivitu sporovej strany, je podľa najvyššieho súdu na mieste, aby pri rozhodovaní o rozsudku pre zmeškanie, súd vždy zvážil, či vydanie kontumačného rozsudku nie je v tom-ktorom prípade neprimerane prísny nástroj ako konanie ukončiť bez riadneho prejednania sporu. Uvedené je v súlade aj s požiadavkou práva na spravodlivý proces a konštantnou judikatúrou ústavného súdu.

41. V súdenom spore vydal Okresný súd Banská Bystrica platobný rozkaz sp. zn. 23Up/1186/2022 dňa 13. septembra 2022, voči ktorému podľa žalovaný odpor. Následne bolo vyvolané konanie na príslušnom súde (Okresný súd Martin), resp. bol zo strany žalobcu podaný návrh na pokračovanie v konaní v zmysle zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní. Prvoinštančný súd nariadil pojednávanie na deň 14. decembra 2022 (č. l. 39 spisu), na ktoré sa právny zástupca žalobcu ospravedlnil s tým, že bude jeho 5 mesačná dcéra v deň nariadeného pojednávania lekársky vyšetrená a hospitalizovaná (č. l. 119 spisu). Preto právny zástupca žalobcu požiadal o odročenie pojednávania nariadeného na 14. decembra 2022 s akcentom aj na skutočnosť, že žalobca trvá na jeho osobnej účasti na nariadenom pojednávaní. Tejto žiadosti právneho zástupcu žalobcu bolo vyhovené a Okresný súd Martin dňa 14. decembra 2022 uznesením pojednávania odročil na 2. februára 2023 (č. l. 125 spisu), na ktoré však súd nemal vykázané doručenie predvolania pre žalobcu, z ktorého dôvodu pojednávanie odročil na deň 15. marca 2023 (č. l. 133 spisu).

42. Podaním z 13. marca 2023 (č. l. 136 spisu) žiadal právny zástupca žalobcu pojednávanie vytýčené na deň 15. marca 2023 odročiť na iný termín, ospravedlnil neúčast' svojho klienta, ako aj svoju z dôvodu práceneschopnosti od 8. marca 2023 s tým, že podľa vyjadrenia ošetrojúceho lekára ani dňa 15. marca 2023 nebude možné, aby sa zúčastnil pojednávania. Rovnako v tejto žiadosti vyjadril právny zástupca požiadavku jeho klienta, ktorou žalobca nesúhlasí, aby sa pojednávanie vykonalo v neprítomnosti jeho právneho zástupcu. Okresný súd Martin mailom dňa 14. marca 2023 (č. l. 143 spisu) oznámil právnemu zástupcovi žalobcu, že pojednávanie neodročí pre nenaplnenie zákonných podmienok pre odročenie pojednávania podľa § 183 ods. 1, 2 CSP, s ktorým oznámením právny zástupca nesúhlasil a zotrval na svojej žiadosti o odročenie pojednávania (mailová komunikácia na č. l. 144 a nasl. spisu).

43. Dovolací súd je názoru, že ospravedlnenie neprítomnosti žalobcu a jeho právneho zástupcu na vytýčenom pojednávaní na deň 15. marca 2023, a to prioritne z dôvodu práceneschopnosti vystavenej lekárom pre právneho zástupcu žalobcu, vyhodnotili konajúce sudy v tomto spore prísne formalisticky, ak k tejto judikatúrou ustálenej „vážnej okolnosti“ odkázali len na dostatok časového priestoru žalobcu a jeho právneho zástupcu, a to od vystavenia práceneschopnosti od 8. marca 2023 do nariadenia pojednávania na deň 15. marca 2023, pre ustanovenie náhradného právneho zástupcu. Takýmto spôsobom sudy nižších inštancií uprednostnili vydanie kontumačného rozsudku, a to bez materiálneho vedenia konania a riadneho prejednania sporu. Takýto postup je možné považovať na hrane základného práva strany sporu, a to z dôvodu prílišného formalizmu zo strany konajúcich súdov, ktoré sa sústredili na nenaplnenie dôvodov prítomnosti žalobcom zvoleného právneho zástupcu na pojednávaní, pričom tu bola daná možnosť nechať sa zastúpiť aj iným advokátom. Týmto spôsobom ostal nosný dôvod neprítomnosti právneho zástupcu žalobcu na pojednávaní v úzadí. Dôvodenou neprítomnosťou na pojednávaní žalobcu a jeho právneho zástupcu bola totiž okolnosť majúca základ v práceneschopnosti z dôvodu choroby právneho zástupcu žalobcu.

44. V tejto súvislosti dovolací súd ďalej poukazuje aj na uznesenie NS SR sp. zn. 4Obdo/89/2021 z 24. novembra 2022, v zmysle ktorého „Náhle zhoršenie zdravotného stavu v krátkom čase pred pojednávaním je nepochybne dôvodom, ktorý môže byť považovaný za ospravedlniteľný dôvod pre zmeškanie pojednávania pre účely rozhodovania o návrhu na zrušenie pre zmeškanie...“.

45. Hoci atribút ospravedlniteľnosti dôvodu odročenia pojednávania je ponechaný na úvahe konajúceho súdu, nemožno v rozhodovacej praxi akceptovať, aby sudy nechali dôvod odročenia pojednávania vyvodzovaný z práceneschopnosti pre chorobu nepovšimnúť a sústredili sa na to, že právemu zástupcovi žalobcu nič nebránilo ustanoviť z dôvodu svojej práceneschopnosti zastupujúceho advokáta, keďže mal na to dostatok času (od 8. marca 2023 do 15. marca 2023). Osobitne považuje dovolací súd za významné zdôrazniť, že podľa vyjadrenia právneho zástupcu žalobcu v podanom dovolaní, tento týždeň vopred ešte nevedel, či bude spôsobilý sa pojednávania zúčastniť alebo nie, a preto považuje oznámenie o nemožnosti zúčastniť sa pojednávania za dostatočne krátky čas na to, aby bol právny zástupca spôsobilý sa nechať zastúpiť a aby bolo možné toto právne zastupovanie relevantne prebrať a plnohodnotne vykonávať.

46. Nakoľko prioritou v súdnom konaní musí zostať materiálna, nie formálna ochrana práv strán sporu, kedy pred formalizmom schématických poučení je potrebné uprednostniť zváženie celého priebehu konania (III. ÚS 121/2021), dovolací súd preskúmaním súdneho spisu konštatuje, že sudy nižších inštancií sa dôvodom ospravedlnenia sa žalobcu (resp. jeho právneho zástupcu) za neúčast' na nariadenom pojednávaní na deň 15. marca 2023 zaoberali príliš formalisticky, nehladiac na ospravedlniteľný dôvod neúčasti na pojednávaní vyhodnocovaní aj z pohľadu „vážnej okolnosti“ prítomnej v tomto konaní, ktoré neumožnili právnemu zástupcu žalobcu účasť na pojednávaní. Z konania žalobcu, resp. jeho právneho zástupcu nevyplýva, že by bol v konaní nečinný, ak svoju neprítomnosť riadne a včas ospravedlňoval. Navyše z konania žalobcu, resp. jeho právneho zástupcu nevyplýva správanie, ktoré by vzbudzovalo obavy o cielené predlžovanie konania či vytváranie obštrukcií, resp. že by sa žalobca snažil konanie predĺžiť a vytvoriť priestor na odsúvanie vydania meritórneho rozhodnutia (uvedené sudy nižších inštancií vo svojich rozhodnutiach ani netvrdili). Preto, ak právny zástupca riadne a včas (dva dni pred nariadeným pojednávaním) ospravedlnil svoju neúčast' na vytýčenom pojednávaní na deň 15. marca 2023, z dôvodu jeho pretrvávajúcej práceneschopnosti, nedostatočne posúdili a vyhodnotili všetky okolnosti, ktoré by umožnili vydanie kontumačného rozsudku pre zmeškanie žalobcu. Dovolací súd pripomína, že podmienky pre vydanie rozsudku pre zmeškanie sú dané len vtedy, keď je takýto rozsudok oprávnenou sankciou za skutočnú pasivitu strany, ktorá úmyselne mieri k zmareniu efektivity súdneho procesu (čo nie je súdený prípad).

47. Pre úplnosť dovolací súd dodáva, že závery konajúcich súdov o nedostatočnom preukázaní dôvodnosti žiadosti žalobcu o osobnej prítomnosti jeho právneho zástupcu na nariadenom pojednávaní na deň 15. marca 2023 boli vyhodnocované rovnako príliš striktné a formalisticky, najmä ak s takouto požiadavkou žiadal právny zástupca žalobcu o ospravedlnenie neprítomnosti na pojednávaní vytýčenom na deň 14. decembra 2022 (č. I. 119 spisu), kedy konajúci súd túto žiadosť žalobcu o osobnú prítomnosť jeho právneho zástupcu nespochybnil, a to v žiadnom smere. Preto sa javí posudzovanie totožnej žiadosti rozdielne ako nespravodlivé a rýdzo formálne.

48. Vzhľadom na vyššie uvedené je napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zaťažené vadou zmätočnosti tak, ako ju predpokladá ust. § 420 písm. f/ CSP, čím je daná prípustnosť a zároveň i dôvodnosť dovolania žalobcu.

49. Podľa § 449 ods. 1 CSP, je preto potrebné uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 8. februára 2024 č. k. 43Cob/1/2024-212, v časti jeho výroku I. a II. zrušiť a keďže rovnakou vadou sú zaťažené i rozhodnutia súdu prvej inštancie, je potrebné podľa § 449 ods. 2 CSP zrušiť aj uznesenie Okresného súdu Martin sp. zn. 18Cb/54/2022-170 z 24. apríla 2023 a rozsudok Okresného súdu Martin sp. zn. 18Cb/54/2022-156 z 15. marca 2023.

50. Podľa § 450 CSP, najvyšší súd vec vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

51. O trovách dovolacieho konania a trovách pôvodného konania rozhodne súd prvej inštancie v novom rozhodnutí (§ 453 ods. 3 CSP).

52. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.